

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Virtutibus Moralibus, De Justitia Et Jure Et De
Contractibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDCCXXXIII.

VD18 90392159

§. I. De Dominio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40993

id, quod suum est, vel quod sibi debetur. Div.
2. In varias species.

Q. 3. *Quanam sunt species Juris realis?*

Resp. Sunt Dominium, usus, usufructus, servitus, Emphiteusis, feudum, Pignus, & Hypotheca, quibus affinis est possessio; hinc aliqua, cetera alibi exponentur.

§. I.

De Dominio.

Q. 1. *Quid est Dominium, & quotuplex?*

Resp. *Q* Dominium in genere est Jus gubernandi, vel disponendi de re aliqua, tanquam sua, unde duplex est, Jurisdictionis, & proprietatis. Dominium Jurisdictionis est potestas gubernandi subditos in illorum commodum, præcipiendo scilicet, prohibendo, iudicando, puniendo, &c. Duplex est, aliud politicum, seu sæculare, quod est potestas gubernandi subditos in rebus temporalibus, qualis est in Regibus, & aliis Principibus: aliud Ecclesiasticum, quod est potestas gubernandi subditos in ordine ad bonum spirituale, qualis est in Papa & Episcopis, &c. Gubernandi actus sunt præcipere, vetare, permittere, iudicare, punire, remunerare.

Dominium proprietatis, de quo solo hinc agitur, est Jus disponendi de re aliqua, tanquam sua, seu suo nomine, arbitrato, & au-
cto.

toritate, nisi lex, vel pactum obsistat. Quod addo, quia ejus usus potest lege, vel pactione impediri: sic Pupillus non potest bona sua alienare, licet sit eorum Dominus; nec debitor pignus, quamvis sit eius Dominus, ob pactionem cum creditore initam.

Dividitur 1. in altum, quod habet Resp. seu Princeps, disponendi de bonis, & actionibus privatorum ad bonum commune; & in humile, quod quisque privatus habet disponendi de suis bonis, in proprium commodum. 2. In plenum seu perfectum, quod est Jus disponendi de re, & fructibus eius, tanquam suis; & non plenum, quod est Jus disponendi, vel de sola re, vel de solis emolumentis; unde subdividitur in directum, quo quis habet solam proprietatem rei sine Jure percipiendi eius fructus, & in utile, quod est Jus disponendi de fructibus, & emolumentis rei non de ipsa re.

Q. 2. Quenam subjiciuntur Dominio hominis?

Resp. I. Res omnes externæ, & inferiores, usibus humanis subiectæ, cadunt sub Dominium hominis Jure naturæ, ut agri, montes, flumina, plantæ, bestię, metalla, & alia similia. Ex Psal. 8. *Omnia subjecisti sub pedibus ejus.* Nam homo habet à natura potestatem disponendi de illis in suum commodum.

Resp. II. Ex communi Doctorum sententia, homo non habet Jure naturæ Dominium in alterum

alterum hominem: quia omnes homines Jure naturæ sunt pares, cum sint eiusdem naturæ, ab eodem parente, & in eundem finem conditi; potest tamen homo illud habere Jure gentium, & civili, ut constat ex Scriptura.

Dominium autem in servos, seu mancipia, quatuor modis acquiritur. 1. Jure belli iusti. 2. Nativitate, ita ut qui nascitur ex serva servus fiat. 3. Justa condemnatione, ut cum quis ob crimen servitute damnatur à Judice. 4. Emptione, homo enim, cum sit Dominus suæ libertatis, potest se ipsum vendere. Possunt etiam parentes ob gravissimam necessitatem vendere proles non emancipatas: quamdiu enim proles sunt sub patria potestate, parentes habent Jus ex illis percipiendi omnia emolumenta quæ ipsi de se percipere possent, si essent sui Juris. Jure tamen civili solus Pater potest vendere prolem, & solum propter nimiam paupertatem, & victus causâ. Imò in Gallia ne Pater quidem id potest propter quamcumque necessitatem, nam leges vetant, & irritant ejusmodi venditiones.

Hinc non licet servis fugere, saltem si venditione, vel nativitate facti sint servi, modò iis alimenta necessaria tribuantur, nec vi impellantur ad peccandum, quam aliter vitare nequeant: nam fugiendo se ipsos Domino subtrahunt, & furantur, contra Jus, quod habet in illos, ideòque ei iniuriam inferunt. *Servum fugitivum sui furtum facere, & ideò non habere locum*

locum nec usucapionem, nec longi temporis prescriptionem manifestum est. l. 1. Cod. de servis fugit. An autem iusto bello captis, & in servitutem redactis ab infidelibus, liceat fugere ad suos, controvertitur. Sed inter omnes constat non licere, si promiserint se nunquam fugituros; nam iure naturali fides data servari debet. *Azor.*

Resp. III. Homo non habet dominium vitæ suæ, sed solus Deus est Dominus vitæ hominum. Ita omnes ex Sap. 16... *Tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem.* Quia homo non potest licitè disponere de suo esse, illud destruendo pro arbitrio; nam non potest esse Dominus sui esse; quia Dominus, est quid relativum, ideòque ad aliud; & dicit superioritatem, quæ nequit esse erga seipsum, quamvis quisque possit esse Dominus suarum actionum. Item homo non est Dominus suorum membrorum; quia non est Dominus sui-ipsius, ergo nec membrorum, nam homo est omnes partes simul, quæ suum esse componunt, & integrant.

Resp. IV. Ex communi, neque *Resp.* seu Princeps habet Dominium vitæ suorum subditorum. Nam Deus solus illud habet, cum solus sit creator hominum, qui cum solus dederit eis totum esse, ad eum solum pertinet illud esse pro arbitrio destruere, & occidere innocentes. Princeps tamen habet convenientem usum vitæ subditorum in ordine ad bonum commune; nam potest illam in bello expo-

exponere, quando id necessarium est ad bonum commune, & interficere homines sceleratos, ut custos tranquillitatis & boni publici; sicut homo, ut custos vitæ suæ, potest resecare membrum putridum, & exponere partem pro salute totius.

Resp. V. Ex communi, homo est verè Dominus suæ famæ, & honoris: nam homo famam propriâ industriâ, virtute, ac labore sibi acquirit, & auget; potest eius restitutionem condonare; & in multis casibus potest se ipsum infamare ob iustam causam, v. g. ad sui humiliationem, ad coërcendam superbiam, ad restituendam famam alteri, ad Dei misericordiam commendandam. Non tamen licet se ipsum infamare sine rationabili causa; nam esset contra rectam rationem & illud Eccli. 41 ... *Curam habe de bono nomine.*

**Q. 3. Quænam requiruntur ad acquirendum
Dominium?**

Resp. I. Ad acquirendum Dominium rei, quæ nullius est, sufficit sola rei apprehensio facta animo illam faciendi suam, quod enim nullius est, id ratione naturali occupanti conceditur. l. 3. ff. de Acquir. rer. Domin. Nisi aliter speciali aliqua lege, vel consuetudine statutum sit.

Resp. II. Ad acquirendum dominium rei, quæ habet Dominum, Jure naturæ sufficit mutuus consensus signo externo expressus; sed

Jure

Jure positivo duo ordinariè requiruntur, scilicet titulus, & traditio, ex l. 20. Cod. de pact. Traditionibus Dominia rerum, non nudis pactis transferuntur. juncta Lege. 31. ff. de Acquir. rer. Domin. Nunquam nuda traditio transfert dominium; sed ita, si venditio, aut aliqua justa causa præcesserit, propter quam traditio sequeretur.

Titulus autem est fundamentum domini, ac radix, sive ratio, & causa propter quam Dominium alieni competit, ut venditio: per eum tamen non habetur dominium, aut jus in re, sed solum jus ad rem, nisi accedat traditio, quæ est veluti conditio requisita à jure, ut vi tituli acquiratur dominium. Traditio verò duplex est, alia realis, qua res ipsa datur in manus; & alia ficta, seu civilis, quæ fit per instrumentum, ut per traditionem clavium, aut similem aliam actionem lege, vel consuetudine institutam.

Dixi, ordinariè, quia licet ad acquisitionem Domini semper requiratur titulus, tamen ad eam lex non requirit traditionem in his casibus. 1. In hæreditate, cujus dominium acquiritur sola acceptatione hæreditatis. l. 23. ff. de Acquir. vel amitt. poss. 2. In legato, cujus Dominium acquiritur, ubi primum hæres hæreditatem adiit. l. 66. ff. de Furt. 3. In Beneficiis, in quibus jus in re per solam collationem, & acceptationem acquiritur. 4. Ex titulo donationis, venditionis, aliòve simili acquiritur

Do-

Dominium civitatibus, Ecclesiis, aliisque similibus piis locis ob speciale privilegium.

Q. 4. *Quomodo acquiritur Dominium animalium?*

Resp. I. Animalia ex sua natura mansueta, & domestica, ut oves, equi, gallinæ, anseres, boves, &c. Quantumvis aberrent, & fugiant, semper remanent prioris Domini, nec fiunt occupantis. *Ita omnes. ex institut. de rer. divis.* ubi dicitur furati, qui hæc animalia detinet, cum effugiunt; nam hæc etiam si fugerint, non assequuntur naturalem libertatem; cum naturali sua indole sint domestica: ac proinde remanent prioris Domini. Quare non licet ea capere, vel detinere, nec eorum pelles, si extincta sint. Idem dicit de animalibus ex natura sua feris, vel sylvestribus, ut sunt cervi, lepores, &c. Quæ ejus, à quo capta sunt, custodiâ, seu loco concluso coercentur; vel quæ usu mansuefacta habent consuetudinem redeundi ex libera vagatione in potestatem Domini, ut columbæ, cuniculi, accipitres, cervi cicurati, &c. Nam tamdiu carent naturali libertate. Animalia autem, quamdiu carent libertate naturali, habent Dominum, & sic non sunt occupantis. Deinde tales feræ non minus possidentur à dominis, quàm aliæ domesticæ. Hinc non licet capere pisces ex vivario alterius, nec cuniculos; aut columbas pascentes in agro tuo occidere; quam-

quamvis possis abigere; nec eas illecebris, aut fraude in tuum columbarium traducere: alioquin teneris restituere, cum habeant Dominum, qui habet jus, ne ex eius dominio extrahantur, vel occidantur. Nec obstat quod cuniculi, & columbæ damnum privatis afferant, nam cum sint Reip. utiles, privati debent illud pati propter bonum publicum, & tale onus censetur à Rep. illis imponi hoc ipso, quod ex privilegio, vel consuetudine concedit columbarium erigi, vel garenam institui.

Si verò eiusmodi animalia redeundi consuetudinem amittant, censentur recuperasse naturalem libertatem, & sic sunt primò occupantis; nam iam nullius sunt, & iam in ordine ad priorem Dominum perinde se habent, ac si nunquam capta fuissent, ut avis, quæ ex cavea in liberam aream evasit, vel piscis, qui è tuo vivario in fluvium transit. *ex Instit. de rer. divis.* Hinc tibi licet retinere columbas, quæ sponte, non attractæ, se sociaverunt tuis columbis, & ad proprium columbarium redire desierunt. Examen verò apum quamvis avolet ex alveario tuo, tam diù tuum manet, quam diù in tuo conspectu versatur, nec difficilis est eius prosecutio. *Instit. de rer. divis.* Quòd si difficile sit illud sequi, & recuperare, potest à quovis capi.

Resp. II. Animalia fera, & sylvestria, si antea nullius fuerint, vel quæ aliquando alicuius fuerunt, sed jam naturalem libertatem recuperârunt.

Tom. II.

E

runt.

runt, fiunt primò occupantis, *Inst. de rer. divis.*
 & l. 3. ff. *de acquir. rer. dom.* Quia, cum natu-
 rali libertate gaudeant, nullius sunt: quæ au-
 tem nullius sunt, fiunt primò occupantis, nisi
 lex specialis, vel consuetudo obstet.

Sed, cujus est fera læsa, vel laqueo capta?

Resp. Si feram læsisti, quantum satis est ad
 capiendum, & læsam insequeris cum certitu-
 dine morali eam capiendi, est tua. Tunc enim
 censetur amisisse naturalem libertatem per
 vulnus inflictum, & à te quasi capta: unde si
 alius eam ceperit, tenetur tibi restituere. Item
 si fera laqueo tuo ita capta sit, ut non sit evasu-
 ra, est tua: unde non potest ab alio capi, sicut
 nec piscis per tuum rete captus; nam ei ade-
 misti libertatem, & per instrumentum tuum
 occupasti: possumus enim, sicut manibus,
 ita & instrumentis rem apprehendere, & in
 potestatem nostram redigere. Quòd si fera
 erat facilè evasura, est primò occupantis;
 quia nondum amisit libertatem, *ex Instit. de*
rer. divis.

Q. 5. Cujus est thesaurus?

Resp. Jure naturali, & gentium totus est in-
 ventoris: nam quæ nullius sunt, fiunt Jure na-
 turali & gentium primi occupantis. Thesau-
 rus autem nullum habet Dominum, nam de-
 finitur in Jure, *vetus quædam depositio pecunia,*
cujus non extat memoria, ut jam Dominum non
habeat.

habeat. l. 31. ff. de Acquir. rer. Dom. Ubi per pecuniam intelliguntur quævis opes mobiles, aut vasa, gemmæ, annuli, catenæ aureæ, &c. Dicitur autem vetus depositio; nam si non sit vetus non censetur thesaurus, sed res inventa, quæ Domino, & in eius defectum eius hæredibus, restitui debet, qui si cognosci nequeant, impendi debet in usus pios, quia sunt bona incerta.

Jure tamen civili communi, obligante in conscientia, hæc statuta sunt de Thesauro. 1. Thesaurus totus est illius, qui eum in proprio fundo reperit. *Instit. de rer. Dom.* Si tamen arte magica ibi inventus sit, totus pertinet ad fiscum, saltem post sententiam judicis. 2. Qui fortuito thesaurum in fundo alieno reperit, fit Dominus dimidii, alterum verò dimidium tenetur ante sententiam judicis tradere Domino speciali fundi, sive sit Princeps, sive privatus, *ex Instit. de rer. divis.* quæ dispositio non est pœnalis, sed definitiva proprietatis rerum. 3. Thesaurus de industria quæsitus in fundo alieno sine consensu Domini totus est domini, *l. Unica. cod. de Thes.* Varii tamen putant inventorem non teneri ante sententiam judicis, tradere nisi dimidium, ob hæc verba legis ex ea parte pœnalis: *totum locorum Domino reddere compellatur.* 4. Si thesaurus inveniat in platea, foro, vel via publica juxta multos dividi debet cum fisco, juxta alios totus est inventoris.

Not. In his sicut in aliis spectanda sunt specialia locorum leges, vel consuetudines, & servanda. Sic in Gallia thesaurus in alieno fundo repertus in tres partes æquales dividi debet, quarum una sit inventoris, altera Domini fundi, tertia Dynastæ, seu alti justitiarum, vel Regis, si solus in loco sit altus justitarius. Theauri verò à Domino fundi inventi media pars est inventoris, alia Dynastæ vel Regis. Imò circa hoc variæ sunt in variis provinciis consuetudines.

Q. 6. Cujus sunt Lapidicinae, venæ Metallicae, Gemme, Lapilli, &c.

Resp. I. Lapidicinae, carbonariae, cretariae, arenariae, fodinae ferri, plumbi, quæ sunt in fundo alicujus, pertinent ad dominum fundi: nam vel sunt pars fundi, qui non consistit in sola superficie, sed in tota profunditate usque ad centrum terræ; vel sunt ejus fructus. Idem dic de venis metallicis, spectato solo jure naturali, & gentium, quia sunt partus fundi, cum in eo nascantur, seu formentur, vel ejus partes. Jure tamen civili in variis locis venæ auri, & argenti in fundo privatorum repertæ, sunt partim Principis, partim inventoris. Possunt autem Principes ob bonum commune sibi jus effodiendi hæc metalla vindicare, & concedere privatis jus ea inquirendi ubilibet etiam in agris alienis, & eruta fisco applicandi

di ad sustinenda onera Reip. compensato solo damno, quod infertur loco.

Resp. II. Gemmæ, corallium, lapilli, & similia, quæ inveniuntur in promontoriis sunt occupantis, *Instit. de rer. divis.* quia nullius sunt.

Q. 7. *Quinam sunt alii speciales modi acquirendi dominium?*

Resp. Sunt alluvio, specificatio, accessio, confusio, commixtio, inædificatio, pictio, implantatio, satio, nativitas ex *Instit. de rer. divis.* & l. 7. ff. de *Acquir. rer. Dom.* Itaque

1. Per *alluvionem*, id quod vi aquarum insensibiliter uni fundo detrahitur, & alteri adjicitur, fit Domini fundi, cui fit adjectio. Dico, *insensibiliter*, nam si notabilis pars tui prædii statim subita aquarum tempestate adjiciatur meo, ea tibi remanet.

2. Per *specificationem*, cum res aliena ita mutatur in aliam speciem, ut ad primum statum reduci nequeat: ut si ex alienis lanis vestem conficias, vestis est tua; sed teneris solvere pretium lanæ, & damna, si quæ sint, & ad hoc datur actio alteri. At si res aliena in pristinum statum restitui possit, ut vas argenteum in massam argenteam, dominium vasis acquiritur ei, cujus est materia.

3. Per *accessionem*, cum quid ad ornatum alteri rei adjicitur: ut si quis alienam domum pinxerit, pictura Domino domûs cedit, nec

tenetur ad impensas, nisi tale ornamentum postulaverit.

4. Per *confusionem*, & *commixtionem*, si materiae ad duos dominos spectantes, five casu, five communi consensu confundantur, vel permisceantur; quod resultat, fit commune utrique pro rata materiae, si materiae ab invicem secerni nequeant, ut duo vina confusa, vel duo acervi tritici permixti: si verò res separari possint, ut oves in grege permixtae, debent separari.

Si autem alienam pecuniam, Domino infcio vel invito, tibi hoc ignoranti datam misceas tuae, volens totam habere tuam, nec jam discerni possit à tua, acquiris ejus dominium. l. 78. ff. de Solut. Teneris tamen restituere rem aequalem, nam nemo locupletari potest ex re aliena cum damno ejus Domini. Reg. 48. Jur. in 6.

5. Per *Inaedificationem*, aedificium in alieno fundo constructum cedit Domino fundi, qui tenetur materiam, & operas solvere, si alter bona fide aedificaverit: secus, si mala fide. Item si quis in fundo suo aedificat ex materia alterius, fit Dominus materiae, sed tenetur alteri de damno. Quod si Mœvius in fundo Caii ex Titii materia aedificet, aedificium cedit Caio; sed Titius potest petere pretium materiae, vel eam vindicare, si diruatur aedificium.

6. Per *Pictionem*, in tabula aliena pictor fit Domi-

Dominus tabulæ, sed tenetur priori Domino tabulæ de damno.

7. Per *implantationem*, & *sationem*; nam arbores, plantæ in aliquo fundo à quolibet collocatæ, eo ipso quòd radices egerunt, cedunt Domino fundi. Idem est de seminibus in agro alieno sparsis; nam sicut ædificia solo cedunt, ita multò magis plantæ, & arbores, cum à terra sustententur, alimentum, & incrementum trahant: qui tamen arborem alienam in suo fundo transplantavit, tenetur de damno.

8. Per *Nativitatem*, quod ex animali foeminei sexûs nascitur, pertinet ad Dominum animalis, l. 5. ff. de *Rei Vindic.*

Q. 8. *Quinam sunt capaces Domini?*

Resp. I. Omnis, & sola substantia intellectualis est capax Domini: quia Dominium est facultas de re aliqua disponendi arbitrato suo, quæ facultas non potest esse sine intellectu, & voluntate. Hinc bruta Dominium non habent in terræ gramina; neque qui ea prohibet, injuriam ipsis infert, sed eorum Domino.

Resp. II. Infantes sunt capaces juris, & Domini. Constat tum ex communi usu omnium gentium, tum ex illo ad Gal. 4. *Quanto tempore heres parvulus est, nihil differt à servo, cum sit Dominus omnium.* nam licet ad usum Domini requiratur usus rationis, tamen ad Dominium habituale, & in actu primo, sufficit natura intellectualis, ac libertas innata; & aliun-

de possunt Infantes jus suum exercere per eos qui eorum curam agunt, nempe per Parentes, Tutores, Remp.

Q. 9. *An Filius-familias habet Dominium bonorum, quæ dicuntur fortune?*

Not. I. Filius-familias dicitur is, qui adhuc est sub Patria potestate. Patria autem potestas est jus lege civili inductum, quod habet solus Pater, vel Avus Paternus in personam, & bona liberorum legitimorum, vi cujus potest de illis disponere secundum quod leges ei permittunt.

Not. II. Bona Filiorum-familias sunt quadruplicia, nempe castrensia, quasi-castrensia, adventitia, & profectitia.

Castrensia sunt ea, quæ acquiruntur in militia, vel occasione militia, ut stipendia militaria, hostium spolia, butrum, vel commilitonum dona; vel in obsequio Principis in ejus aula exhibito: item ea, quæ eunti ad militiam, vel ad obsequium Principis dantur, & lucra omnia, quæ ex talibus bonis, interventu alicujus contractus, proveniunt.

Quasi-castrensia dicuntur ea, quæ habent privilegium castrense, & sunt ea, quæ filius acquirit ex officio, & munere publico, ut Judicis, Advocati, Tabellionis; ex professione alicujus artis liberalis; & quod datur intuitu talis functionis, ut libri, &c. ex liberalitate Principis: ex Officio Clericali, ex Beneficio Eccle-

Ecclesiastico; item quæ dantur Filio-familias ut ipse tantum, non Pater, usum-fructum habeat. Denique id omne, quod acquiritur post Clericatum. Authent. *Presbyteros, Cod. de Episcop.*

Adventitia sunt ea, quæ neque castrensia sunt, neque quasi-castrensia, neque à Patre, aut ejus intuitu donata sunt, sed aliunde filio proveniunt, puta successione in bona materna, amicorum donatione, aut legato, inventione thesauri, propriâ industriâ, labore, &c.

Profectitia sunt ea, quæ proveniunt à Patre vivo, vel Patri gratiâ donata sunt, vel ex bonis Paternis acquisita, v. g. negotiando.

Resp. Filius-familias habet plenum dominium in bona castrensia, & quasi-castrensia, eorumque administrationem liberam. Unde potest sine consensu Patris de illis arbitrato suo disponere per contractus, donationes, imò per testamentum, si compleverit annum 14. bonorum autem adventitiorum habet proprietatem, sed Pater usum fructum: unde filius non potest de illis disponere. Profectitiorum verò filius-familias, nec habet proprietatem, nec usum fructum. Ratio horum est dispositio Juris Civilis.

Q. 10. *An servi, seu mancipia habent dominium aliquarum rerum?*

Resp. Non habent dominium lucri, & fructuum suarum operarum, ac laboris, sed Dominus.

E y

minus,